

**HAYVANCILIĞIN GELİŞTİRİLMESİ AÇISINDAN KÖYLERE HİZMET GÖTÜRME
BİRLİKLERİNİN FONKSİYONLARI VE SORUNLARI;
SARIOĞLAN İLÇESİ SÜT TOPLAMA MERKEZİ ÖRNEĞİ**

Dr. Kasım ŞAHİN¹

Arş.Gör. Ahmet ŞAHİN¹

GİRİŞ

Ülkemiz geniş bir coğrafi alana, farklı iklim koşullarına ve ekolojije sahiptir. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte, her alanda olduğu gibi hayvancılığın geliştirilmesi alanlarında da çalışmalar olmuştur. Bu çalışmaların ve gayretlerin hayvancılığımızı istenen hedeflere ulaştırdığını ve hatta yaklaştırdığını söylemek bile mümkün değildir.

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, bulunduğu ilçenin mülki sınırları içinde bulunan köylerin bir araya gelerek kurdukları bir yapıdır. Birlikler, başta ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı hedefleyen, tarımsal ürünleri değerlendirerek, yatırım ve hizmetleri yapan, başta temel alt yapı hizmetleri olmak üzere kırsal alanda bulunan insanların kalkınmasını hedefleyen mahalli idare kuruluşlarıdır.

Bu kapsamda, kırsal bölgelerde hayvancılığın geliştirilmesi, modern anlamda hayvancılığın yapılması, verim artışının sağlanması, üretilen ürünün hak ettiği fiyata satılması gibi konular Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin hedefleri olmaktadır.

Ülkemizde üreticiler yer yer belli bölgelerde kooperatif, dernek, birlik adı altında bir araya gelmelerine rağmen, bu konuda da güçlü, istikrarlı bir örgütlenmenin olduğunu söylemek mümkün değildir. Üreticilerde örgütsüzlüğün getirdiği güçsüzlük, bu konuda kurulan kooperatif ve derneklerdeki yetersizlik ve güvensizlik, üreticiler başta olmak üzere yetkili kuruluş ve kişileri daha güçlü örgütlenme modellerine yöneltmiştir. Bu durum, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin hayvancılık alanında faaliyet göstermesine neden olmuştur.

Sarioğlan ilçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği 1995 yılından bu yana bünyesinde kurduğu süt toplama merkezi ile, merkez ilçe ile 21 köyden süt toplamakta ve toplanan sütler +4 derecede soğutulmuş, ihale sonucu anlaşma yapılan süt ve mamulleri fabrikasına soğutmalı tankerlerle nakletmektedir.

Süt ve mamulleri sanayinin en önemli sorunlarından biri olan hammaddenin yetersiz oluşu (Şahin, 1998) ve toplanmasındaki güçlükler, bu kuruluşlar aracılığı ile bir dereceye kadar azaltılmıştır.

Çalışmada Sarioğlan ilçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği bünyesinde faaliyet gösteren süt toplama merkezinin karşılaştığı sorunlar belirlenerek bunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

MATERYAL VE METOD

Çalışmada, Sarioğlan ilçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği bünyesinde faaliyet gösteren süt toplama merkezi kayıtlarından süt alım miktarları, süt fiyatları, üreticilere yönelik olarak sunulan hizmetler ile ilçenin hayvancılığına yönelik yapısal değişimler incelenmiştir.

Ayrıca süt toplama merkezinin bir aylık verileri ayrıntılı olarak değerlendirilerek sütteki kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınarak ekonomiye katkısı da vurgulanmıştır.

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, 65080. VAN.

ÜLKEMİZDE HAYVANCILIĞIN GENEL SORUNLARI

Ülkemizde hayvancılığın özellikle son 15-20 yıllık dönemdeki durumu incelendiğinde, çok önemli olumsuz gelişmelerin olduğu görülür. Hayvancılığımızın içinde bulunduğu sorunlar maddeler halinde aşağıda verilmiştir.

- Hayvan varlığı içinde düşük verimli yerli ırkların oranı yüksektir.
- Düşük verimli yerli ırklardan oluşan hayvan varlığının et ve süt verimleri de düşüktür.
- Hayvancılık işletmeleri küçük ölçeklidir.
- Hayvancılıkla uğraşan üreticiler yeterince örgütlenememişlerdir. Hatta sistemli ve etkin bir örgüt çatısı altında da örgütlenememiştir(Çıkın ve ark, 1997)

e) Hayvancılık sektörüne yönelik politikadaki istikrarsızlık, hükümetler, bakanlar ve hatta bürokratlar değıştikçe, farklılaşan politikalar, sektörün gelişmesini olumsuz etkilemektedir.

f) Hayvancılığımız ağırlıklı olarak verimsiz durumda bulunan mer'alara dayalı olarak yapılmaktadır. Mevcut mer'aların yapısı ise daha çok küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine elverişli bulunmaktadır.

g) Hayvancılık kredi faizleri günümüzde oldukça yüksektir

h) Hayvansal kökenli gıda ürünleri, diğer gıda ürünlerine göre göreceli olarak daha yüksek fiyata sahiptir. Bu durum tüketimi olumsuz yönde etkilemektedir.

i) Bu ürünlerin önemli bir kısmı sağlık koşulları bakımından yeterli hijyene sahip değildir. Pazarlama kanalları içerisinde soğuk zincirin oluşturulamamış olması da bir başka önemli sorundur (Şahin ve Yurdakul, 1998).

j) Yem fiyatlarının yüksek olması da başlı başına bir sorundur.

k) Hayvansal ürünler gümrük vergileriyle korunamamaktadır

l) Süt ve et üretimini teşvik edici gayretler yetersizdir. Süte uygulanan teşvik primi kilogram başına 5.000 TL seviyelerindedir.

m) Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde, kırsal kesimden şehir merkezlerine artan göç, binlerce aile işletmeciliği şeklindeki tarım işletmelerinin ortadan kalkmasına neden olmuştur. Bölgede, iç göç ve terör özellikle meraya dayalı olan küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini olumsuz yönde etkilemiş, yok olma noktasına getirmiştir(Şahin, 1999).

İLÇENİN GENEL OLARAK TARIMSAL YAPISI

İlçenin tarımsal faaliyetinde bitkisel üretim ağırlıklı olup, hayvansal üretim de önemli bir yer tutmaktadır. İlçenin yıllık süt üretim miktarı 22.800 tondur. Sağılan inek sayısı 7.600 baş olup, ortalama günlük süt üretimi ise 76 tondur. Et üretimi ise 875 ton/yıldır. Çizelge 1'de ilçenin arazi ve hayvan varlığı verilmiştir.

Çizelge 1. İlçenin Arazi ve Hayvan Varlığı (1999)

Arazi Varlığı		Hayvan Varlığı	
Arazi Türü	Miktarı (Dekar)	Hayvan Türü	Miktarı (Baş)
Kuru Tarım Alanı	297.870	Küçükbaş Hayvan Varlığı	25.600
Sulu Tarım Alanı	46.640		
Toplam Tarım Alanı	344.510	BBH varlığı Kültür ırkı	5.500
Çayır-mera	253.447	Melez	6.100
Ormanlık Arazi	30.000	Yerli	1.900
Toplam Alan	679.782	Büyükbaş Hayvan Varlığı	13.500

Anonim, 1999. Sarıoğlan Tarım İlçe Müdürlüğü Kayıtları.

KÖYLERE HİZMET GÖTÜRME BİRLİĞİNİN AMACI

Kayseri İli Sarioğlan İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği tüzüğü genel hükümleri içerisinde 5. Maddede birliğin amacı ve üyelerce birliğe devredilen yetkiler belirtilmiştir. Bunlar;

- Sarioğlan ilçesinin ve köylerinin her türlü altyapı projelerinin gerçekleştirilmesine, ilçe ve köy halkının yararına olan ekonomik, sosyal, eğitimsel, kültürel, sanayi tesis ve hizmetleri yaptığı gibi ilçenin ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlayacak, ürünlerini değerlendirecek her türlü sanayi ve ticari kuruluşları kurar, işletir veya kuranlara yardımcı ve ortak olur.
- Köylere Hizmet Götürme Birliği birlik aracılığıyla ürünlerin değerlendirilmesinde, üreticinin her türlü aracı karşısında mağduriyetini önler, hukuki haklarının takibi ve sonuca bağlanmasını sağlar, ilçe genelinde üretilen tarımsal ürünlerin üretimindeki problemleri çözer ve pazarlamasını sağlar, birlik eliyle pazarlanan ürünlerin üretici lehine taban fiyat oluşmasına yönelik çalışmalar yapar. Planlı üretime teşvik eder.
- İlçe ve köylerdeki yol, su, okul, lojman, camii, sağlık tesisi, köy konağı, kanalizasyon ve bunlara benzer her türlü hizmet ve yatırımları yapar ve yardımcı olur. İlçe ve köylerdeki her türlü eğitimsel ve kültürel, sportif faaliyetler ve hizmetleri ya yapar veya yapan kuruluşlara yardımcı olur. Bu hizmetleri yapmak için personel istihdam eder. Her türlü araç gereç alır ve organizasyonlar kurar. İlçe ve köylerdeki kamu hizmeti yapan resmi kurumların binalarını yapar, yapılmakta olan veya yapımı yarım kalmış bulunan binaların tamamlanmasına tamamlanmış olanların faaliyete geçirilmesine yardımcı olur. Bu binaların müteahhidliğini ve taşeronluğunu yapar.
- Üye köyler birliğin amacı kapsamına giren ve birlik tarafından yapılması kararlaştırılan, hizmetlerin yapılması için yardımcı olurlar. Bu konuda yasalarla verilen görev ve yetkileri birliğe devrederler.

SÜT TOPLAMA MERKEZİNİN FAALİYETLERİ

Süt Toplama Merkezi faaliyete geçtiği 1996 yılı Nisan ayında yaklaşık 600 aileden süt alınmakta iken, günümüzde 1200 aileden süt alınmaktadır. Süt Toplama Merkezinin kurulmasıyla, o tarihteki araçlar veya süt toplayıcıları tarafından toplanan sütün fiyatı, 7.000 TL'dan 12.000 TL'ya yükselmiştir. Yıl sonu itibari ile de 27.000 TL'ya çıkmıştır. 2000 yılı mart ayı itibariyle süt fiyatı 120.000 TL'sı olup, 1 Nisan 2000 tarihinde tekrar fiyat tespiti yapılarak 135.000 TL'ya yükseltilmiştir. Fiyat tespitleri normal şartlarda üç aylık dilimler için yapılmakta, o anki serbest piyasa şartlarına göre fiyat oluşmaktadır.

Süt toplama merkezinde 8 işçi (asgari ücret + 20 milyon TL civarında ayni yardım) çalışmaktadır. Asgari ücret mart-2000 itibariyle 109.800.000 TL brüt, 82.417.500 TL nettir. Yine süt toplama Merkezinin aynı ay itibariyle işletme masrafı 4 milyar TL civarındadır.

a) Süt Toplama Faaliyeti

Sarioğlan Süt Toplama Merkezi 6 hat (Merkez, Sofumahmut, Çiftlik, Palas, Alamettin ve Karakaya) üzerinde süt toplamaktadır. Bu hatların 2000 yılı ilk üç aylık süt miktarları Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Süt Toplama Hatlarına Göre 2000 Yılı'nın İlk Üç Aylık Süt Miktarları

Aylar	Merkez	Sofu-Mahmut	Çiftlik	Palas	Alamettin	Karakaya	Süt Toplama Merkezine Gelen	Süt Toplama Merkezinden Giden
Ocak	31.227	62.330	56.227	46.735	21.434	31.137	242.036	246.356
Şubat	31.578	66.740	54.180	59.206	25.462	40.068	269.395	280.057
Mart	40.140	69.211	50.919	93.184	30.844	69.043	343.369	331.511

Kaynak: Anonim, 2000. Sarioğlan İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği Süt Toplama Merkezi Bilgisayar Kayıtları

İlçeden 1999 yılında alınan süt miktarları, süt fiyatları ve ödenen teşvik primi aylara göre Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. 1999 Yılında Aylara Göre Süt Alım Miktarı, Süt Fiyatı ve Süt Teşvik Primi

Aylar	Süt Miktarı (Kg)	Süt Fiyatı (TL)	Süt Teşvik Primi (Kg/TL)
Ocak	235.058	85.000	4890
Şubat	265.909	90.000	4890
Mart	312.252	90.000	4890
Nisan	520.385	90.000	4890
Mayıs	620.691	90.000	4890
Haziran	508.710	90.000	4890
Temmuz	337.905	100.000	4890
Ağustos	243.417	100.000	4890
Eylül	236.295	100.000	4890
Ekim	282.178	100.000	4890
Kasım	287.060	110.000	4890
Aralık	284.123	115.000	4890
Toplam/Ortalama	344.499	96.667	4890

Kaynak: Anonim, 2000. Sarioğlan İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği Süt Toplama Merkezi Bilgisayar Kayıtları

b) Sütlerin Pazarlanması

Üreticilerden % 2,4 oranında (% 1'er stopaj gelir vergisi ve Bağkur, %01'er savunma sanayii destekleme fonu ve mera fonu ve %02 borsa payı) kesinti yapılmaktadır. Ayrıca % 2.6'lık Süt Toplama Birliği kesintisi de yapılmaktadır. Süt Toplama Primi kilogram başına 18.000 TL olarak sütü alan işletmeden alınmaktadır. Ayrıca işletmeye sütün nakledilmesi için her sefer başına 75 milyon TL'si alınmaktadır. Bu değer ancak nakliye masraflarını karşılayacak şekilde tespit edilmektedir (Çizelge 4).

c) Hayvan Beslenmesine Yönelik Faaliyetler

Süt toplama merkezi kurulduğu yıllarda üreticilere aynı olarak yem temin ederken, günümüzde bundan vazgeçmiştir. Halen yapımı devam eden yem hazırlama merkezi tamamlandıktan sonra üreticilerin getireceği yem hammaddesine rasyonda belirtilen oranlarda ek besin katkıları yaparak, yem üretimini sağlayacaktır.

Süt Toplama Merkezinin Ekonomiye Katkısı

Bilindiği gibi ülkemizin yıllık süt üretimi 10-11 milyon ton civarındadır. Bunun ise yarısı mandıra ve fabrikalarda işlenmekte geri kalan yarısı ise ev ortamlarında işlenerek kullanılmaktadır. Bu durum aynı zamanda kayıt dışı ekonomi anlamına gelmekte, üretilen ürünler sağlıklı ve denetimsiz bir aşamadan sonra tüketilmektedir.

Süt sektöründe gerekli yapısal önlemlerin alınmasıyla, illegal olarak üretim faaliyetinde bulunan kişilerde legal hale gelerek, kayıt dışı ekonomi kayıtlarına alınmış olacaktır(Anonim, 1996).

Çizelge 4'de Sarioğlan süt toplama merkezinin bir aylık süt toplaması sonucu kayıt altına alınan miktarın ekonomiye sağladığı katma değer ortaya konulmuştur. Bunun Süt fabrikası kısmı da dikkate alındığında, bu katkı daha belirgin olarak görülecektir.

2000 yılı Mart ayında alınan süt miktarı 339.681 Kg'dır. Üreticiye ödenen süt bedeli Kilogram başına 120.000 TL dir.

Çizelge 4. 2000 Yılı Mart Ayına Ait Mutabakat

Süt Miktarı	Birim Fiyatı	Kalemler	Tahakkuk	Kesintiler	Küm. Toplam
339.681	120.000	Süt Bedeli	40.761.720.000		40.761.720.000
339.681	18.000	Süt Toplama Primi	6.114.258.000		46.875.978.000
		Katma Değer Vergisi	489.140.640		47.365.118.640
20	75.000.000	Nakliye	1.500.000.000		48.865.118.640
	(%17)	Katma Değer Vergisi	255.000.000		49.120.118.640
	(% 1)	Stopaj Gelir Vergisi		407.617.200	48.712.501.440
	(% 1)	Bağkur		407.617.200	48.304.884.240
	(% 01)	Savunma Sanayii Destekleme Fonu		40.761.720	48.264.122.520
	(% 02)	Borsa Payı		81.523.440	48.182.599.080
	(% 01)	Mera Fonu		40.761.720	48.141.837.360

Anonim, 2000. Sarıoğlan İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği Süt Toplama Merkezi Bilgisayar Kayıtları

Çizelge 5'de ise süt üretim değerinin kamu, birlik ve üreticilere dağılımı verilmiştir

Çizelge 5. 2000 Yılı Mart Ayına Ait Süt Gelirlerini Dağılımı

Kalemler		Değer (TL)	% Oranı	% Oranı
Kamu	Katma Değer Vergisi	744.140.640	43,2	
	Diğer Vergiler (Stopaj, Bağkur, SSDF vd)	978.281.280	56,8	
	Toplam	1.722.421.920	100,0	3,5
Birlik	Nakliye	1.500.000.000	17,3	
	Birlik Kesintisi	1.059.804.720	12,2	
	Süt Toplama Primi	6.114.258.000	70,5	
	Toplam	8.674.062.720	100,0	17,7
Üretici	Üretici Eline Geçen Süt Parası	38.723.634.000	95,0	78,8
	Vergi Kesintileri	978.281.280	2,4	
	Birlik Kesintisi	1.059.804.720	2,6	
	Süt Satış Değeri	40.761.720.000	100,0	
	Süt Teşvik Primi	1.661.040.090		
	Üretici Eline Geçen Toplam Süt Parası	40.384.674.090		
Toplam Süt Gelirleri		49.120.118.640		100,0

Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri

Köylere hizmet Götürme Birlikleri, kuruldukları ilçedeki, özellikle kırsal alandaki üretici köylülerin sosyal ve ekonomik açıdan kalkındırılması yanında, üretilen ürünlerin değerlendirilmesi, alt yapı hizmetlerinin tamamlanması, kırsal sanayi ile yörede istihdamın oluşturulmasını temel hedef olarak belirlemişlerdir (Eren, 1997).

Ülkemizde son yıllarda Köylere hizmet Götürme Birlikleri bünyesinde hayvancılığın geliştirilmesi amacıyla kurulan hizmet birimlerinde önemli artışlar olmuştur. Ülkemizde üreticiler yer yer belli bölgelerde kooperatif, dernek, birlik adı altında bir araya gelmelerine rağmen, bu konuda da güçlü, istikrarlı bir örgütlenmenin olduğunu söylemek mümkün değildir. Üreticilerde örgütsüzlüğün getirdiği güçsüzlük, bu konuda kurulan kooperatif ve derneklerdeki yetersizlik ve güvensizlik, üreticiler başta olmak üzere yetkili kuruluş ve kişileri daha güçlü örgütlenme modellerine yöneltmiştir (Eren, 1997). Bu durum, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin hayvancılık alanında faaliyet göstermesine neden olmuştur. Bunların başında da Süt Toplama Merkezleri gelmektedir.

Sarıoğlan Köylere Hizmet Götürme Birliği, ilçenin ve mülki sınırları içinde bulunan köylerin bir araya gelerek kurdukları bir yapıdır. Birlik ilçenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını hedefleyen, sütü

değerlendirecek yatırım ve hizmetleri yapan, ayrıca başta temel alt yapı hizmetleri olmak üzere kırsal alanda bulunan insanların kalkınmasını hedeflemektedir.

Süt Toplama Merkezlerinin kurulması aşamasında, üreticilerde birlikte hareket etme, örgütlenme ve güvensizlik duygularından kaynaklanan bir takım olumsuzlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, kuruluşların kurulma aşamasından başlayıp, sonraki aşamalarda da zaman zaman ortaya çıkan sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu sorunlar aşağıda sıralanmıştır.

- a) Hayvancılık sektörüne hizmet sunmak amacıyla kurulan bu tip organizasyonlar, üreticilerin bir araya gelerek ve talepleri doğrultusunda ortaya çıkmamaktadır. Özellikle son 10-15 yıllık dönemler dikkate alındığında, tayinle gelen mülki idare amiri pozisyonundaki kaymakamların özel gayretleri sonucu ortaya çıkan bu yapılar, aşırı derece de bireye bağlı kalmakta, başarı veya başarısızlık bu kişiyle özdeşleşmektedir.
- b) Bu tip örgütlenmelerde, mevcut kırsal kesimdeki bilgi yetersizliği yanında, geçmiş dönemlerdeki başarısızlıklar da bu örgütlenmelerin yeterince başarılı olmalarını engellemektedir. Örgütlenme şekli ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye ve hatta toplumdan topluma değişebilmektedir(Gökçe, 1997)
- c) Kırsal kesimde bir yeniliğin meydana getirilmesi uzun zaman ve sabır isteyen bir konudur. Bu durum bazen, o yöredeki çeşitli grupların çatışma ortamına da neden olmaktadır.
- d) Kırsal alanda sağlanacak ekonomik ve sosyal iyileşmeler, bu durumdan rahatsız olabilecek ve ekonomik çıkarları zarar görecektir kişi ve gruplar tarafından kaynaklanan tepkiler ile karşılaşmaktadır. Başta yapılan hizmet sonucu pazarlanacak ürünün kime veya nereye satılacağından, bu ürünün alım fiyatına kadar bir çok konu rahatsızlık oluşturmaktadır.
- e) Özellikle ilçe merkezlerine kurulan Süt Toplama Merkezleri, ilçedeki kamu kurumları arasında bile çekişmelere neden olabilmektedir. İlçedeki tarımsal üretim faaliyetlerinden sorumlu olan İlçe Tarım Müdürlükleri, bazı durumlarda bu organizasyonlar içine çeşitli sebeplerden alınmamaktadır. Oysa üretici sorunlarıyla bu kurum karşı karşıya gelmektedir.
- f) Köylere Hizmet Götürme Birlikleri konusunda zorlayıcı ve belirleyici bir yasa ve mevzuatın bulunmaması (Eren, 1997) bu yapının mülki amirin bilgi, beceri ve inisiyatifi ile baş başa kalmasına neden olmaktadır.
- g) Birliğin faaliyet alanına girebilecek konu sayısının fazla olması, kırsal kesimdeki sorunlarında fazlalığı, mevcut ekonomik kaynakların yetersiz kalması sonucunu doğurmaktadır. Bu durumda, hangi hizmetin önce yapılacağı sorunu ortaya çıkmakta, uygulamalarda da halk arasında Birliğe olan güvende sıkıntılar ortaya çıkmaktadır.
- h) Başarı sağlamış olan Birlikler de önemli sayılabilecek ekonomik güç oluşmakta, bu durumda başta Birlik bünyesinde olan kişiler olmak üzere çeşitli kesimlerin bu kaynağı kullanma yönünde çeşitli davranışlar sergilemektedirler.

Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin sorunlarına yönelik çözüm önerileri aşağıda sıralanmıştır.

- a) Bu tip organizasyonlara girilmeden önce mevcut yapının tanımlanması ve üreticilerin örgütlenme ve birlikte hareket etme yönünde bilinçlendirmeye yönelik yayım hizmetleri sunulmalıdır.

- b) Organizasyonların başına tayinle gelen bir kişinin geçmesi, bu yapıların sürekliliğini zora sokabilecek bir faktör olduğundan, bu yapıların kurumsallaşması ve üretici katılımı sağlanarak yönetim birimini daha profesyonel çalışan kişilerden oluşturulması gerekmektedir.
- c) Kurumlar arası işbirliği artırılmalı, kırsal alandaki tarımsal üretimden sorumlu kuruluşlara da bu yapılar içinde yer verilmeli ve önerileri dikkate alınmalıdır.
- d) Köylere Hizmet Götürme Birlikleri faaliyetleri hakkında, başta üreticiler olmak üzere yöre halkını bilgilendirmeli, çeşitli sosyal organizasyonlarda Birlik ile ilgili sorunları üretici ve yöre halkı ile müzakere etmelidir.
- e) Birlik faaliyetlerine karşı oluşabilecek çeşitli çıkar gruplarının etkilerini kırarak, bilgilendirme ve reklama önem vermelidir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1996. Türkiye'nin Tarım ve Hayvancılık Raporu Sorunlar ve Çözüm Önerileri. SETBİR Yayını. İstanbul.
- Anonim, 1999. Sarioğlan Tarım İlçe Müdürlüğü Kayıtları.
- Anonim, 2000. Sarioğlan İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği Süt Toplama Merkezi Bilgisayar Kayıtları.
- Çıkm, A., Yercan, M., Kızıldağ, N., 1997. Hayvancılık Sektöründe Kooperatiflerin İşlevleri ve Sorunları. Hayvancılıkta Örgütlenme Sorunları Sempozyumu. S: 25-31. 27-28 Kasım 1997. İzmir.
- Eren, T., 1997. Hayvancılık Açısından Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin İşlevleri ve Sorunları. Hayvancılıkta Örgütlenme Sorunları Sempozyumu. S: 49-54. 27-28 Kasım 1997. İzmir.
- Gökçe, O., 1997. Örgüt Sosyolojisi ve Hayvancılıkta Örgütlenme. Hayvancılıkta Örgütlenme Sorunları Sempozyumu. S: 1-7. 27-28 Kasım 1997. İzmir.
- Şahin, K., 1998. Süte Verilen Teşvik Primlerinin Süt Üreticilerine ve Süt Ürünleri Sanayiine Katkıları. Çiftçi ve Köy Dünyası. Cilt: 14. Sayı: 164. S: 19-20. Ankara.
- Şahin, K., Yurdakul, O., 1998. Süt ve Süt Mamulleri Sanayiinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Yolları. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. Cilt: 13. Sayı:3. S:195-204. Adana.
- Şahin, K., 1999. Türkiye'de Hayvancılığın Sorunları ve Buna Yönelik Çözüm Önerileri. GAP I. Tarım Kongresi. Cilt 1. S:475-482. 26-28 Mayıs 1999. Şanlıurfa.